

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1924 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14 och 17 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter.

Genom en den 2 januari 1924 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 4, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om ändrad lydelse av 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14 och 17 §§ i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag.

Såsom föredragande departementschefen erinrat, har riksdagen i skrivelse den 30 maj 1923, nr 260, så vitt nu är i fråga, anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående förutsättningarna för viss omarbeting av lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. Förevarande förslag utgör resultatet av en i anledning av berörda skrivelse verkställd utredning.

I första lagutskottets av riksdagen åberopade utlåtande i ärendet (nr 18) framhölls, att, när fråga vore om samfälligheter med ett stort antal delägare, det ofta medförde betydande svårigheter och kostnader att iakttaga de i 1921 års lag beträffande kallelseförfarandet meddelade bestämmelserna. Det vore därför önskvärt, att frågan om en förenkling av detta förfarande gjordes till föremål för utredning. Vid denna undersökning borde även tagas under omprövning borttagandet av den i lagen meddelade föreskriften rörande förordnande av god man för frånvarande delägare. Undersökas borde vidare, huruvida det icke kunde medgivas överexekutor rätt att, så snart delägare ingivit ansökan om förordnande av särskild person att föranstalta om sammanträde eller om förordnande av god man att omhändertaga förvaltningen, interimistiskt meddela

förbud för delägarna att företaga avverkning eller verkställa ler-, torv- eller grustäkt. Slutligen betonade utskottet önskvärdheten av att någon form utfunnes, som möjliggjorde, att förvaltningar och avverkningsförbud, som kommit till stånd enligt lagen den 11 juni 1915 med särskilda bestämmelser beträffande viss samfälld skogsmark inom Kopparbergs län, kunde vinna godkännande även enligt 1921 års lag.

De anförda synpunkterna hava i det av Kungl. Maj:t överlämnade lagförslaget vunnit beaktande.

Sålunda hava till en början i 3 § föreslagits förenklningar i kallelseförfarandet. I sådant hänseende är att märka, att den i nu gällande lag meddelade föreskriften om särskild delgivning med delägare, som bor utom de fastigheter, till vilka samfälligheten hör, i förslaget utesluts. Likaså har bestämmelsen om förordnande av god man för frånvarande delägare utgått för de fall, att delägarna äro flera än tio eller att det icke med säkerhet kan utrönas, vilka hava del i samfälligheten.

I syfte att ytterligare underlätta genomförandet av en rationell förvaltning av samfälligheterna hava vidare de i 6 § 2 mom. meddelade reglerna om omröstning förenklats.

Samtidigt som man sålunda lättat på formerna har i rättssäkerhetens intresse föreskrivits, att vissa beslut av delägarna skola underställas rättens prövning. Så har skett i 5 §, 6 § 2 mom. och 7 § av lagförslaget.

Reglerna i 9 § om interimistiskt förbud för delägarna att företaga avverkning eller verkställa ler-, torv- eller grustäkt hava omarbetats i ändamål att åstadkomma ett snabbare och effektivare förfarande. Dessutom hava dessa regler genom ett tillägg till 10 § utsträckt till det fall, att, då ansökan om ägas ställande under förvaltning av god man gjorts, god man ej omedelbart kan förordnas.

Slutligen hava i 17 § bestämmelser meddelats för möjliggörande av att förvaltningar och avverkningsförbud, som kommit till stånd enligt 1915 års lag, må kunna vinna godkännande även enligt 1921 års lag.

Utskottet. Vid granskningen av förslaget har utskottet endast i följande avseenden funnit detsamma giva anledning till anmärkningar.

7 §.

Behörighet att meddela tillstånd till försäljning av omyndigs jord tillkommer i allmänhet den domstol, under vilken förmynderskapet lyder. Då fråga är om samfällighet, vari omyndig har del, tala emellertid praktiska skäl för att tillståndet i stället meddelas av domstolen i den ort, där samfälligheten är belägen. Andra stycket av förevarande lagrum i dess nuvarande lydelse innehåller härom uttrycklig bestämmelse. Förslaget däremot talar endast helt allmänt om att tillståndet skall meddelas av »rätten». Att någon ändring i sak icke härmed åsyftats får visserligen anses framgå av sammanhanget, som häntyder

på att tillståndet skall lämnas av samma domstol, som har att fastställa försäljningsbeslutet, d. v. s. av domstolen i den ort, där samfälligheten är belägen. Men då det synes vara av vikt, att varje oklarhet i förevarande avseende undvikas, har utskottet ansett, att det bör i lagen otvetydigt utmärkas, att tillståndet skall meddelas av den domstol, på vilken försäljningsbeslutets fastställande ankommer.

9 §.

Enligt lagrummets nuvarande lydelse tillkommer det överexekutor att utfärda avverkningsförbud och förbud mot ler-, torv- eller grustäkt. I det kungliga förslaget föreskrives däremot, att sådant förbud skall utfärdas av domaren eller rätten.

Såsom en allmän regel gäller, att man icke utan nödtvång bör på domaren överflytta uppgifter, som rätteligen tillhöra de exekutiva myndigheterna. Något sådant nödtvång kan enligt utskottets uppfattning i förevarande fall icke anses föreligga. Den tidsbesparing, som man genom denna anordning här velat vinna, torde i regel endast bliva obetydlig. Å tider, då domaren på grund av tingsresor eller andra tjänsteåligganden nödgas uppehålla sig å annan ort än den, där kansliet är beläget, skulle en dylik anordning tvärtom kunna leda till tidsspillan. Härtill kommer, att det summariska förfarande, som förutsättes för en effektiv tillämpning av lagen, alltför mycket avviker från den behandling, som eljest skall komma domareärenden till del. Häri kan en viss fara föreligga för att förbudets utfärdande skall fördröjas. Utskottet har därför ansett, att övervägande skäl tala för att, såsom i gällande rätt, låta förbudets utfärdande ankomma på överexekutor. I samband med den ändring i förslaget, som härav påkallats, har utskottet återupptagit den gällande lagens regel, att för dylikt förbud i tillämpliga delar skall gälla vad i utsökningslagen sägs om skingringsförbud med det även nu angivna undantaget, att pant eller borgen för skada, som genom åtgärden kan tillskyndas vederparten, icke erfordras.

För att förebygga den missuppfattningen att avverkningsförbud enligt detta lagrum skulle kunna utfärdas även för tredje man, som efter avtal med delägarna äger avverkningsrätt å samfälligheten, har den gällande lagens formulering återinförts, enligt vilken förbudet uttryckligen begränsats till delägarna.

14 §.

I samband med den i förslagets 9 § företagna ändringen i fråga om rätten att utfärda förbud mot avverkning m. m. har i förevarande paragraf hänvisningen till 9 § uteslutits.

Slutligen må framhållas, att det kan vara föremål för delade meningar, huruvida, såsom i motiven till 17 § anförts, den omarbetning av äldre reglementen, som kan bliva erforderlig för att bringa dem i överensstämmelse med 1921 års lag, lämpligast bör verkställas av rätten efter delägarnas hörande. Ofta

nog skall det enligt utskottets mening vara lämpligare, att den egentliga omarbetningen verkställes av delägarna själva och att rätten inskränker sig till den slutliga granskning, som förutsättes för reglementets fastställande. Då emellertid ett sådant tillvägagångssätt synes vara förenligt med lagrummets föreslagna ordalydelse, har utskottet ej funnit skäl att mot detsamma framställa anmärkning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

LAG

om ändrad lydelse av 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14 och 17 §§ i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Härigenom förordnas, att 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14 och 17 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter, 3, 5, 6, 7 och 10 §§ i nedan angivna delar, skola erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

I fall — — — — — sammanträdet.

Kallelse å delägarna skall bevisligen tillställas dessa minst fjorton dagar före sammanträdet; såframt ej kortare tid av dem medgives, samt innehålla uppgift om tid och ort för sammanträdet ävensom det ärende, för vars behandling det påkallas. Hava ej delägarna enats om annat ställe för sammanträdes hållande, skall detta äga rum inom någon av de fastigheter, till vilka samfälligheten hör. Är någon delägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt, begäre den sammankallande förordnande av god man enligt lagen den 11 juni 1920 om god man för bortovarande.

Äro delägarna flera än tio eller kan icke med säkerhet utrönas, vilka hava del i samfälligheten, må kallelsen delgivas sålunda, att densamma överlämnas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig, varjämte kallelsen skall, med underrättelse, vilken av delägarna bekommit densamma, minst tjuu dagar före sammanträdet ej mindre uppläsa i kyrkan i den eller de församlingar, där fastigheterna äro belägna, än även införas i en eller flera tidningar i orten.

Här — — — — — fastigheten.

Kostnad — — — — — samfälligheten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5 §.

Besluta — — — — — ägan.

Reglementet — — — — — jämknningar.

Syssloman eller, om flera äro utsedda, dessa äga, där ej för visst fall delägarna annorlunda bestämt, att i mål, som röra förvaltningen, tala och svara för delägarna. Äga, som ställts under förvaltning, må ej av syssloman delägarna avhändas eller för längre tid än fem år utlegas utan att beslut därom fattats och fastställts i den ordning, som i 6 § 2 mom. eller 7 § sägs.

6 §.

1 mom. Vilja — — — — — härav.

2 mom. För beslut om ägas utlegning för längre tid än fem år erfordras minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet, beräknat på sätt i andra punkten av 4 § 3 mom. är sagt. Beslutet skall underställas rättens prövning. Finner rätten, att beslutet icke är i laga ordning tillkommet eller att det strider mot allmän lag eller författning eller länder till märkligt förfång för delägare, som ej lämnat sitt medgivande till upplåtelsen, skall beslutet av rätten undanröjas; i annat fall varde det fastställt.

7 §.

Vilja delägare avhända sig äga, som i denna lag avses, och kan det ske utan märkligt förfång för delägare, som ej därtill samtycker, äge de ock härom besluta; och skall vad i 6 § 2 mom. sägs om besluts fattande och underställande äga motsvarande tillämpning. Där någon delägare det yrkar, må dock avhändandet ej äga rum annorledes än genom försäljning å offentlig auktion.

Vad i 22 kap. 3 § ärvdabalken och 4 kap. 8 § jordabalken stadgas skall ej äga tillämpning i fråga om försäljning enligt denna lag av samfällighet, vari omyndig äger del. Dock må beslutet om försäljningen, oavsett om det biträts å den omyndiges vägnar, ej fastställas, med mindre rätten finner skäl tillåta försäljningen, såvitt den omyndiges rätt rör.

7 §.

Vilja delägare avhända sig äga, som i denna lag avses, och kan det ske utan märkligt förfång för delägare, som ej därtill samtycker, äge de ock härom besluta; och skall vad i 6 § 2 mom. sägs om besluts fattande och underställande äga motsvarande tillämpning. Där någon delägare det yrkar, må dock avhändandet ej äga rum annorledes än genom försäljning å offentlig auktion.

Vad i 22 kap. 3 § ärvdabalken och 4 kap. 8 § jordabalken stadgas skall ej äga tillämpning i fråga om försäljning enligt denna lag av samfällighet, vari omyndig äger del. Dock må beslutet om försäljningen, oavsett om det biträts å den omyndiges vägnar, ej av rätten fastställas, med mindre den omyndiges rätt rör.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Har — — — — — ordning.
 Då — — — — — underskrivas.
 Är — — — — — därtill.

(Utskottets förslag.)

Har — — — — — ordning.
 Då — — — — — underskrivas.
 Är — — — — — därtill.

9 §.

Delägarers beslut, som i denna lag avses, må ej träda i verkställighet förr än den i 8 § angivna tid gått till ända utan att klandertalan mot detsamma blivit instämnd eller sådan talan blivit genom laga kraft ägande utslag ogillad samt, där underställning erfordras, beslutet blivit av rätten fastställt.

Har ansökan gjorts om förordnande för särskild person att föranstalta om sammanträde med delägarna, skall på begäran av någon av dessa domaren eller rätten, där omständigheterna ej till annat föranleda, ställa ägan under avverkningsförbud så ock, där skäl därtill äro, meddela förbud för delägarna att å ägan taga ler, torv, grus eller dylikt. Sådant förbud skall gälla intill dess beslut enligt 5, 6 eller 7 § om ägans användning eller avhändande kommit till stånd och trätt i tillämpning eller ock frågan om ägans tillgodogörande på sätt nu är sagt förfallit.

9 §.

Delägarers beslut, som i denna lag avses, må ej träda i verkställighet förr än den i 8 § angivna tid gått till ända utan att klandertalan mot detsamma blivit instämnd eller sådan talan blivit genom laga kraft ägande utslag ogillad samt, där underställning erfordras, beslutet blivit av rätten fastställt.

Har ansökan gjorts om förordnande för särskild person att föranstalta om sammanträde med delägarna, skall på begäran av någon av dessa *överexekutor*, där omständigheterna ej till annat föranleda, *meddela förbud för delägarna att å ägan verkställa avverkning* så ock, där skäl därtill äro, meddela *dem* förbud att under nämnda tid å ägan taga ler, torv, grus eller dylikt. Sådant förbud skall *äga giltighet* intill dess beslut enligt 5, 6 eller 7 § om ägans användning eller avhändande kommit till stånd och trätt i i tillämpning eller ock frågan om ägans tillgodogörande på sätt nu är sagt förfallit. *Om sådant förbud gälle i tillämpliga delar vad i utskottetslagen om skingringsförbud sägs, dock att pant eller borgen för skada, som kan genom åtgärden vederparten tillskyndas, icke erfordras.*

10 §.

Ansökan — — — — — förvaltning.
 Förordnande — — — — — upphört.
 Där — — — — — därå.
 Sådana — — — — — skogstjänsteman.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Har ansökan om ägas ställande under förvaltning av god man gjorts, och kan ej god man omedelbart förordnas, skall vad i 9 § andra stycket finnes för där avsedda fall stadgat äga motsvarande tillämpning. Förbud, som sålunda meddelats, skall gälla, till dess beslut i anledning av ansökningen meddelas.

14 §.

Över beslut, som av domaren meddelas enligt 9, 10 eller 13 §, må klagan föras hos hovrätten.

Beslut, som av rätten eller domaren meddelas enligt 5, 6, 7, 9, 10 eller 13 §, träder utan hinder av förd klagan genast i verkställighet.

14 §.

Över beslut, som av domaren meddelas enligt 10 eller 13 §, må klagan föras hos hovrätten.

Beslut, som av rätten eller domaren meddelas enligt 5, 6, 7, 10 eller 13 §, träder utan hinder av förd klagan genast i verkställighet.

17 §.

Har enligt lagen den 11 juni 1915 med särskilda bestämmelser beträffande viss samfärd skogsmark inom Kopparbergs län anordnats förvaltning, som gäller den 30 juni 1924, åligger det Konungens befallningshavande i sagda län att, så snart ske kan, till rättens ordförande översända handlingarna i ärendet rörande förvaltningens tillkomst och reglementes antagande. Sedan yttrande inhämtats från skogsvårdsstyrelsen eller, där fråga är om skogsmark, med vilken skogsvårdsstyrelsen ej har att taga befattning, vederbörande skogstjänsteman samt delägarna av rätten hörts, skall reglementet, efter det däri verkställts de jämkningar, som kunna finnas erforderliga för att bringa reglementet i överensstämmelse med denna lag, av rätten fastställas till fortfarande efterrättelse; och skall därmed den äga, varom fråga är, anses vara ställd under förvaltning för gemensam räkning enligt denna lag. Rättens beslut träder utan hinder av förd klagan genast i verkställighet.

Markområde, för vilket gäller avverkningsförbud, meddelat enligt förstnämnda lag, må ställas under förvaltning av god man utan hinder därav att frågan om markområdets tillgodogörande icke varit under behandling i den ordning, som i 3—7 §§ sägs.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Lagen skall tillämpas jämväl i ärende, vari dessförrinnan gjorts ansökan

om förordnande för särskild person att föranstalta om sammanträde med delägarna eller om ägas ställande under förvaltning av god man.

Stockholm den 14 februari 1924.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Rogberg*, *Edv. Larson**, *Åkerman*, *Olaus Pettersson*, *K. G. Westman*, *Berglund** och *Julin*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Lindqvist* i Halmstad, *af Ekenstam*, *Strid**, *Lindley*, *Nilsson* i Antnäs*, *Leo* och *Lindgren* i Dingelvik.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Lindqvist* i Halmstad.